

Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (trzecia izba)

z dnia 11 marca 2020 r.*

Odesłanie prejudycjalne – Ochrona konsumentów – Dyrektywa 93/13/EWG – Nieuczciwe warunki w umowach konsumenckich – Umowa kredytu denominowanego w walucie obcej – Artykuł 4 ust. 1 – Uwzględnienie wszystkich pozostałych warunków umowy przy ocenie nieuczciwego charakteru zaskarżonego warunku – Artykuł 6 ust. 1 – Badanie z urzędu przez sąd krajowy nieuczciwego charakteru warunków zamieszczonych w umowie – Zakres

W sprawie C-511/17

mającej za przedmiot wnioszek o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez Fővárosi Törvényszék (sąd okręgowy dla miasta stołecznego Budapeszt, Węgry) postanowieniem z dnia 18 lipca 2017 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 21 sierpnia 2017 r., w postępowaniu:

Györgyné Lintner

przeciwko

UniCredit Bank Hungary Zrt.,

TRYBUNAŁ (trzecia izba),

w składzie: A. Prechal (sprawozdawczyni), prezes izby, K. Lenaerts, prezes Trybunału, pełniący obowiązki sędziego trzeciej izby, L.S. Rossi, J. Malenovský i F. Biltgen, sędziowie,

rzecznik generalny: E. Tanchev,

sekretarz: R. Șereș, administratorka,

uwzględniając pisemny etap postępowania i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 19 września 2019 r., rozważywszy uwagi, które przedstawili:

- w imieniu UniCredit Bank Hungary Zrt. – Z. Lajer, A. Szőke i J. Pettkó-Szandtner, ügyvédek,
- w imieniu rządu węgierskiego – M.Z. Fehér, działający w charakterze pełnomocnika,
- w imieniu Komisji Europejskiej – L. Havas i N. Ruiz García, w charakterze pełnomocników,

po zapoznaniu się z opinią rzecznika generalnego na posiedzeniu w dniu 19 grudnia 2019 r.,

wydaje następujący

* Język postępowania: węgierski.

Wyrok

- 1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 6 ust. 1 dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (Dz.U. 1993, L 95, s. 29).
- 2 Wniosek ten został przedstawiony w ramach toczącego się pomiędzy Györgyné Lintner a UniCredit Bank Hungary Zrt. (zwanym dalej „UniCredit Bank”) postępowania w przedmiocie nieuczciwego charakteru niektórych warunków zamieszczonych w umowie kredytu hipotecznego denominowanego w walucie obcej.

Ramy prawne

Prawo Unii

- 3 Zgodnie z motywem dwudziestym pierwszym dyrektywy 93/13:
„państwa członkowskie powinny zapewnić, aby nieuczciwe warunki nie były zamieszczane w umowach zawieranych przez sprzedawców lub dostawców z konsumentami oraz, jeżeli jednak takie warunki zostają w nich zawarte, aby nie były one wiążące dla konsumenta, oraz zagwarantować, żeby umowa obowiązywała strony zgodnie z zawartymi w niej postanowieniami, pod warunkiem że po wyłączeniu z umowy nieuczciwych warunków może ona nadal obowiązywać”.
- 4 Artykuł 4 ust. 1 tej dyrektywy stanowi:
„Nie naruszając przepisów [Bez uszczerbku dla przepisów] art. 7 nieuczciwy charakter warunków umowy jest określany z uwzględnieniem rodzaju towarów lub usług, których umowa dotyczy i z odniesieniem, w momencie zawarcia umowy, do wszelkich okoliczności związanych z zawarciem umowy oraz do innych warunków tej umowy lub innej umowy, od której ta jest zależna”.
- 5 Artykuł 6 ust. 1 wspomnianej dyrektywy stanowi:
„Państwa członkowskie stanowią, że na mocy prawa krajowego nieuczciwe warunki zamieszczone w umowach zawieranych przez sprzedawców lub dostawców z konsumentami nie będą wiążące dla konsumenta, a umowa w pozostałej części będzie nadal obowiązywała strony, jeżeli jest to możliwe po wyłączeniu z niej nieuczciwych warunków”.
- 6 Artykuł 7 ust. 1 dyrektywy 93/13 stanowi:
„Zarówno w interesie konsumentów, jak i konkurentów, państwa członkowskie zapewnią stosowne i skuteczne środki mające na celu zapobieganie stałemu [dalszemu] stosowaniu nieuczciwych warunków w umowach zawieranych przez sprzedawców i dostawców z konsumentami”.
- 7 Artykuł 8 tej dyrektywy stanowi:
„W celu zapewnienia wyższego stopnia [poziomu] ochrony konsumenta państwa członkowskie mogą przyjąć lub utrzymać bardziej rygorystyczne przepisy prawne zgodne z traktatem w dziedzinie objętej niniejszą dyrektywą”.

Prawo węgierskie

- 8 Zgodnie z art. 3 § 2 Polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. Törvény (ustawy nr III z 1952 r. – kodeks postępowania cywilnego) w brzmieniu mającym zastosowanie w postępowaniu głównym (zwanej dalej „kodeksem postępowania cywilnego”):

„Sąd – w braku odmiennego przepisu prawa – jest związany żądaniami i argumentami prawnymi przedstawionymi przez strony. Sąd ocenia żądania i argumenty stron pod względem ich treści, a nie formy [...]”.

- 9 Artykuł 23 § 1 kodeksu postępowania cywilnego stanowi:

„Do właściwości sądów okręgowych należą:

[...]

k) powództwa mające na celu stwierdzenie nieważności nieuczciwych warunków umowy;

[...]”.

- 10 Artykuł 73/A § 1 tej ustawy stanowi:

„Reprezentacja przez adwokata jest obowiązkowa:

[...]

b) w sprawach należących do właściwości sądów okręgowych orzekających jako sądy pierwszej instancji, na każdym etapie postępowania, oraz również w ramach apelacji [...]”.

- 11 Zgodnie z art. 215 kodeksu postępowania cywilnego:

„Orzeczenie nie może wykraczać poza żądania sformułowane w ramach pozwu i w odpowiedzi na pozew. Ta zasada ma zastosowanie również w odniesieniu do żądań akcesoryjnych w stosunku do żądań głównych (odsetki, koszty itp.)”.

Postępowanie główne i pytania prejudycjalne

- 12 W dniu 13 grudnia 2007 r. G. Lintner zawarła z UniCredit Bank umowę o kredyt hipoteczny denominowany w walucie obcej. Umowa ta zawiera pewne warunki przyznające UniCredit Bank prawo jednostronnej zmiany rzeczowej umowy.

- 13 W dniu 18 lipca 2012 r. G. Lintner wytoczyła przed Fővárosi Törvényszék (sądem dla miasta stołecznego Budapeszt, Węgry) powództwo o stwierdzenie, z mocą wsteczną, nieważności wspomnianych warunków, które to powództwo było w szczególności oparte na dyrektywie 93/13. Wyrokiem z dnia 29 sierpnia 2013 r. sąd ten oddalił wspomniane powództwo.

- 14 Postanowieniem z dnia 1 kwietnia 2014 r. w wyniku apelacji wniesionej przez G. Lintner Fővárosi Ítéltábla (regionalny sąd apelacyjny dla miasta stołecznego Budapeszt, Węgry) uchylił ów wyrok i ponownie skierował sprawę do Fővárosi Törvényszék (sądu dla miasta stołecznego Budapeszt). Fővárosi Ítéltábla (regionalny sąd apelacyjny dla miasta stołecznego Budapeszt) przypomniał w owym postanowieniu, że Trybunał w swoim orzecznictwie dotyczącym dyrektywy 93/13 wielokrotnie przywoływał zasadę, w myśl której w sprawach dotyczących umów zawieranych z konsumentami sąd powinien z urzędu badać nieuczciwy charakter warunków zamieszczonych w tych umowach. Wyjaśnił

on w tym względzie, że w jego rozumieniu rzeczony dyrektywy i dotyczącego jej orzecznictwa, a także właściwego prawa krajowego, skuteczne stosowanie tej dyrektywy możliwe jest tylko w sytuacji, gdy sąd krajowy bada z urzędu całość spornej umowy. Nakazał zatem, aby Fővárosi Törvényszék (sąd dla miasta stołecznego Budapeszt) wezwał stronę powodową do złożenia oświadczenia, czy zamierza ona powołać się na nieuczciwy charakter warunków umowy wskazanych we wspomnianym postanowieniu lub innych warunków umowy, które nie dotyczyły pierwotne powództwo, i czy będzie uważała się za związaną rzeczoną umową, jeśli odstąpi się od stosowania rozpatrywanych warunków.

- 15 Postanowieniem z dnia 7 grudnia 2015 r. Fővárosi Törvényszék (sąd dla miasta stołecznego Budapeszt), po ponownym podjęciu badania sprawy, zakończył postępowanie ze względu na to, że G. Lintner nie odpowiedziała na wezwanie do złożenia wniosku w przedmiocie „zastosowania konsekwencji prawnych nieważności”, zgodnie z przepisami ad hoc dotyczącymi umów kredytu denominowanego w walucie obcej, takich jak umowa rozpatrywana w postępowaniu głównym, wydanymi w 2014 r., po zawarciu umów kredytu, których przepisy te dotyczą. Przepisy te obejmują w szczególności Kúriának a pénzügyi intézmények fogyasztói kölcsönszerződéseire vonatkozó jogegységi határozatával kapcsolatos egyes kérdések rendezéséről szóló 2014. évi XXXVIII. törvény [ustawę nr XXXVIII z 2014 r. regulującą niektóre kwestie związane z orzeczeniem wydanym przez Kúria (sąd najwyższy, Węgry) w celu ujednoczenia prawa dotyczącego umów kredytu zawieranych przez instytucje finansowe z konsumentami] i Kúriának a pénzügyi intézmények fogyasztói kölcsönszerződéseire vonatkozó jogegységi határozatával kapcsolatos egyes kérdések rendezéséről szóló 2014. évi XXXVIII. törvényben rögzített elszámolás szabályairól és egyes egyéb rendelkezésekről szóló 2014. évi XL. törvény [ustawę nr XL z 2014 r. o zasadach stosowanych do rozliczania rachunków przewidzianych w ustawie nr XXXVIII z 2014 r., regulującej niektóre kwestie związane z orzeczeniem wydanym przez Kúria (sąd najwyższy) w celu ujednoczenia prawa dotyczącego umów kredytu zawieranych przez instytucje kredytowe z konsumentami i o niektórych innych przepisach] (zwane dalej, odpowiednio, „ustawą DH1” i „ustawą DH2”), zawierające postanowienia regulujące stwierdzenie nieuczciwego charakteru, a także określenie konsekwencji, jakie należy z tego wyciągnąć, w odniesieniu do niektórych warunków zamieszczonych w tych umowach, mianowicie warunków dotyczących, po pierwsze, możliwości jednostronnej zmiany treści umowy, a po drugie, różnicy pomiędzy ceną sprzedaży i ceną kupna danej waluty.
- 16 W dniu 29 marca 2016 r. Fővárosi Ítéltábla (regionalny sąd apelacyjny dla miasta stołecznego Budapeszt), do którego G. Lintner ponownie wniosła apelację, potwierdził rzeczony postanowienie w odniesieniu do warunków umowy, których dotyczą ustawy DH1 i DH2, natomiast uchylił je w pozostałym zakresie i nakazał, aby Fővárosi Törvényszék (sąd dla miasta stołecznego Budapeszt) wydał nowe orzeczenie.
- 17 W tym względzie Fővárosi Ítéltábla (regionalny sąd apelacyjny dla miasta stołecznego Budapeszt) stwierdził, że choć warunki, których dotyczą ustawy DH1 i DH2 rzeczywiście nie mogą być już przedmiotem orzeczenia wydanego przez sąd, to jednak Fővárosi Törvényszék (sąd dla miasta stołecznego Budapeszt) powinien, ze względu na żądania G. Lintner, zbadać warunki umowy dotyczące oświadczenia notarialnego, podstaw odstąpienia od umowy i niektórych kosztów ponoszonych przez konsumenta.
- 18 Fővárosi Törvényszék (sąd dla miasta stołecznego Budapeszt), wezwany do wydania rozstrzygnięcia w przedmiocie wspomnianych warunków, wskazuje, że jest wobec tego zobowiązany zbadać z urzędu warunki umowy, których G. Lintner nie podważyła w pierwszej instancji ani w odniesieniu do których nie przedstawiła w uzasadnieniu powództwa okoliczności faktycznych, z których można byłoby wnosić, iż żądała również stwierdzenia nieuczciwego charakteru postanowień wskazanych przez Fővárosi Ítéltábla (regionalny sąd apelacyjny dla miasta stołecznego Budapeszt).
- 19 W konsekwencji sąd odsyłający zastanawia się, w jakim stopniu, po pierwsze, powinien dokonać oceny nieuczciwego charakteru każdego warunku umowy, której niektóre warunki są przedmiotem powództwa wytoczonego przez konsumenta, a po drugie, jest związany, w ramach tej oceny,

żądaniami strony powodowej. Sąd odsyłający odwołuje się w tym względzie do orzecznictwa Trybunału, w szczególności do wyroku z dnia 4 czerwca 2009 r., Pannon GSM (C-243/08, EU:C:2009:350), z którego jego zdaniem wynika, iż ocena z urzędu nieuczciwego charakteru warunków umowy jest uzasadniona okolicznością, że konsument nie jest świadomy swoich praw albo rezygnuje z ich podniesienia ze względu na wysokie koszty postępowania przed sądem. Sąd odsyłający wyjaśnia, że w prawie węgierskim postępowania zmierzające do stwierdzenia nieuczciwego charakteru warunków umowy mogą być wszczęte jedynie za pośrednictwem adwokata.

20 W tych okolicznościach Fővárosi Törvényszék (sąd dla miasta stołecznego Budapeszt) postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:

- „1) Czy art. 6 ust. 1 dyrektywy [93/13] należy interpretować – biorąc pod uwagę także uregulowanie krajowe nakładające obowiązek reprezentacji przed sądem – w ten sposób, że należy indywidualnie zbadać każdy z warunków umowy pod kątem kwestii, czy może on być uważany za nieuczciwy, niezależnie od okoliczności, czy badanie wszystkich postanowień umowy jest rzeczywiście niezbędne do orzeczenia w przedmiocie żądania przedstawionego w pozwie?
- 2) Jeśli nie, to czy przeciwnie do propozycji zawartej w pytaniu pierwszym art. 6 ust. 1 dyrektywy [93/13] należy interpretować w ten sposób, że w celu stwierdzenia nieuczciwego charakteru warunku umownego leżącego u podstaw żądania pozwu należy zbadać wszystkie pozostałe postanowienia tej umowy?
- 3) Jeśli na pytanie drugie należy udzielić odpowiedzi twierdzącej, to czy może to oznaczać, że aby móc ustalić nieuczciwy charakter rozpatrywanego warunku, niezbędne jest zbadanie całej umowy, czyli nie ma potrzeby badania w sposób autonomiczny nieuczciwego charakteru każdego z elementów umowy, niezależnie od warunku zaskarżonego w ramach pozwu?”.

W przedmiocie pytań prejudycjalnych

W przedmiocie pytania pierwszego

- 21 Poprzez pytanie pierwsze sąd odsyłający zmierza w istocie do ustalenia, czy wykładni art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 należy dokonywać w ten sposób, że sąd krajowy, do którego konsument wniósł powództwo o stwierdzenie nieuczciwego charakteru niektórych warunków zamieszczonych w umowie, którą ów konsument zawarł z przedsiębiorcą, jest zobowiązany zbadać z urzędu i w sposób indywidualny całość pozostałych warunków umowy – które nie zostały zaskarżone przez konsumenta – aby sprawdzić, czy mogą one zostać uznane za nieuczciwe.
- 22 Z postanowienia odsyłającego wynika, że pierwotne powództwo wniesione przez G. Lintner zmierzało jedynie do stwierdzenia nieuczciwego charakteru warunków umowy przyznających UniCredit Bank możliwość jednostronnej zmiany umowy kredytu rozpatrywanej w postępowaniu głównym. Jednak na obecnym etapie postępowania sąd odsyłający ma orzec, czy jest zobowiązany, na mocy dyrektywy 93/13, z urzędu rozpatrzyć – jak tego wymaga orzeczenie Fővárosi Ítéltábla (regionalnego sądu apelacyjnego dla miasta stołecznego Budapeszt) wydane w apelacji – zawisły przed nim spór dotyczący oceny potencjalnie nieuczciwego charakteru warunków tej umowy odnoszących się do oświadczenia notarialnego, podstaw odstąpienia od umowy i niektórych kosztów nałożonych na G. Lintner, chociaż te ostatnie warunki nie zostały podważone w pierwotnym powództwie przez stronę powodową w postępowaniu głównym.
- 23 W tym względzie, zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Trybunału, system ochrony stworzony przez dyrektywę 93/13 opiera się na założeniu, że konsument jest stroną słabszą niż przedsiębiorca, zarówno pod względem siły negocjacyjnej, jak i ze względu na stopień poinformowania, i w związku z tym godzi

się on na postanowienia sformułowane wcześniej przez przedsiębiorcę, nie mając wpływu na ich treść (zob. w szczególności wyroki: z dnia 4 czerwca 2009 r., Pannon GSM, C-243/08, EU:C:2009:350, pkt 22; z dnia 17 maja 2018 r., Karel de Grote – Hogeschool Katholieke Hogeschool Antwerpen, C-147/16, EU:C:2018:320, pkt 26).

- 24 Trybunał orzekł też, iż ze względu na tę słabszą pozycję jednej ze stron art. 6 ust. 1 tej dyrektywy stanowi, że nieuczciwe postanowienia umowne nie są wiążące dla konsumentów. Jak wynika z orzecznictwa, jest to przepis bezwzględnie obowiązujący, który zmierza do zastąpienia formalnej równowagi praw i obowiązków stron umowy równowagą materialną, która przywraca równość stron (wyrok z dnia 17 maja 2018 r., Karel de Grote – Hogeschool Katholieke Hogeschool Antwerpen, C-147/16, EU:C:2018:320, pkt 27 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 25 W celu zapewnienia ochrony zamierzonej przez dyrektywę 93/13 Trybunał podkreśla, że sytuacja nierówności istniejąca między konsumentem a przedsiębiorcą może zostać załagodzona jedynie poprzez aktywną interwencję organu niezwiązanego ze stronami umowy (wyroki: z dnia 9 listopada 2010 r., VB Pénzügyi Lízing, C-137/08, EU:C:2010:659, pkt 48; z dnia 17 maja 2018 r., Karel de Grote – Hogeschool Katholieke Hogeschool Antwerpen, C-147/16, EU:C:2018:320, pkt 28 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 26 Zatem, w pierwszej kolejności i zgodnie z utrwalonym orzecznictwem, sąd krajowy jest zobowiązany do zbadania z urzędu, gdy znane mu są niezbędne ku temu okoliczności faktyczne i prawne, czy dane warunki umowy wchodzące w zakres stosowania dyrektywy 93/13 mają nieuczciwy charakter, i do tego, by dokonawszy takiego badania, zniwelować brak równowagi między konsumentem a przedsiębiorcą (wyroki: z dnia 17 maja 2018 r., Karel de Grote – Hogeschool Katholieke Hogeschool Antwerpen, C-147/16, EU:C:2018:320, pkt 29; z dnia 20 września 2018 r., OTP Bank i OTP Faktoring, C-51/17, EU:C:2018:750 pkt 87 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 27 Zatem obowiązkowe badanie z urzędu, które sąd krajowy rozpatrujący sprawę jest zobowiązany przeprowadzić na mocy dyrektywy 93/13, przede wszystkim, ogranicza się, do warunków umowy, których nieuczciwy charakter można stwierdzić na podstawie elementów stanu prawnego i faktycznego zawartych w aktach sprawy, którymi dysponuje rzeczony sąd krajowy. Jeżeli bowiem nie ma on dostępu do wszystkich tych elementów, nie będzie w stanie przeprowadzić tego badania (zob. podobnie wyrok z dnia 13 września 2018 r., Profi Credit Polska, C-176/17, EU:C:2018:711, pkt 46, 47).
- 28 Następnie, takie badanie powinno mieścić się w granicach przedmiotu sporu, rozumianych jako wynik roszczeń zgłaszanych przez stronę w świetle żądań i zarzutów podniesionych na ich poparcie.
- 29 Przede wszystkim chociaż ochrona konsumenta zamierzona przez dyrektywę 93/13 wymaga aktywnej interwencji sądu krajowego rozpatrującego sprawę, to jednak dla przyznania tej ochrony konieczne jest, aby jedna ze stron umowy wytoczyła postępowanie sądowe (zob. podobnie wyrok z dnia 1 października 2015 r., ERSTE Bank Hungary, C-32/14, EU:C:2015:637, pkt 63).
- 30 Ponadto skuteczność ochrony, jaką rzeczony sąd krajowy na mocy wspomnianej dyrektywy powinien przyznać konsumentowi w ramach interwencji z urzędu, nie może być posunięta do pominięcia lub przekroczenia granic przedmiotu sporu określonych przez strony w ich roszczeniach, w świetle podniesionych przez nie zarzutów, wobec czego sąd krajowy nie jest zobowiązany do rozszerzenia sporu poza przedstawione mu żądania i zarzuty poprzez analizowanie w sposób indywidualny, w celu zbadania ich potencjalnie nieuczciwego charakteru, wszystkich pozostałych warunków umowy, której tylko niektóre warunki są przedmiotem wytoczonego przed nim powództwa.
- 31 Ocenę tę uzasadnia w szczególności okoliczność, że zasada dyspozycyjności, zgodnie z którą strony określają przedmiot sporu, a także zasada ne ultra petita, zgodnie z którą sąd nie powinien orzekać ponad żądania stron, na które to zasady powołał się również rząd węgierski na rozprawie, mogłyby

zostać naruszone, gdyby sądy krajowe miały obowiązek, na mocy dyrektywy 93/13, pomijać lub wykraczać poza granice przedmiotu sporu określone przez żądania i zarzuty stron, jak w istocie wskazał rzecznik generalny w pkt 43 i 51 opinii.

- 32 Zatem właśnie w granicach przedmiotu rozpatrywanego sporu sąd krajowy powinien zbadać z urzędu warunek umowy z tytułu ochrony, która powinna zostać przyznana konsumentowi na mocy dyrektywy 93/13, aby uniknąć oddalenia roszczeń konsumenta w drodze orzeczenia, które nabędzie, w stosownym wypadku, moc rzeczy osądzonej, chociaż roszczenia te mogłyby zostać uwzględnione, gdyby konsument nie zaniechał, przez niewiedzę, podniesienia nieuczciwego charakteru tego warunku.
- 33 Należy również wyjaśnić, że aby konsument mógł w pełni korzystać z ochrony przyznanej mu w dyrektywie 93/13, a także aby nie doszło do naruszenia skuteczności (effet utile) tej ochrony, sąd krajowy nie powinien dokonywać formalistycznej interpretacji podniesionych przed nim roszczeń, lecz przeciwnie, musi rozpatrzyć ich treść w świetle zarzutów podniesionych na ich poparcie.
- 34 Jak wynika z rozważań przedstawionych w pkt 27–33 niniejszego wyroku, jedynie warunki umowy, które – choć nie są wspomniane w pozwie konsumenta – są związane z przedmiotem sporu określonym przez strony w świetle ich żądań i zarzutów, są objęte obowiązkiem zbadania z urzędu spoczywającym na sądzie krajowym rozpatrującym sprawę i powinny zostać zbadane, w celu sprawdzenia ich potencjalnie nieuczciwego charakteru, gdy sąd ten dysponuje niezbędnymi w tym celu elementami stanu prawnego i faktycznego.
- 35 W drugiej kolejności, jeśli chodzi o wykonanie tego obowiązku badania z urzędu, to chociaż ogranicza się on do warunków, o których jest mowa w punkcie poprzedzającym, nie można jednak na tej podstawie wnioskować, że sąd krajowy rozpatrujący sprawę powinien, dla potrzeb tego badania, poprzestać, w każdych okolicznościach, wyłącznie na elementach stanu prawnego i faktycznego podniesionych przez strony, aby ograniczyć wspomniane badanie do warunków, których nieuczciwy charakter można ocenić w sposób ostateczny na podstawie tylko tych elementów.
- 36 Trybunał wielokrotnie orzekł bowiem, że sąd krajowy jest zobowiązany z urzędu przeprowadzić badanie, czy warunek zamieszczony w umowie zawartej pomiędzy przedsiębiorcą a konsumentem, która jest przyczyną sporu przed tym sądem krajowym, jest objęty zakresem zastosowania dyrektywy 93/13 (zob. podobnie wyroki: z dnia 9 listopada 2010 r., VB Pénzügyi Lízing, C-137/08, EU:C:2010:659, pkt 56; z dnia 7 listopada 2019 r., Profi Credit Polska, C-419/18 i C-483/18, EU:C:2019:930, pkt 66).
- 37 Z tego samego względu i jak wskazał również w istocie rzecznik generalny w pkt 61–64 swojej opinii, jeżeli elementy stanu prawnego i faktycznego zawarte w aktach przedłożonych sądowi krajowemu budzą poważne wątpliwości co do nieuczciwego charakteru pewnych warunków, które nie zostały wskazane przez konsumenta, lecz mają związek z przedmiotem sporu, przy czym nie jest możliwe dokonanie ostatecznej oceny tej kwestii, do sądu krajowego należy podjęcie, w razie potrzeby z urzędu, środków dowodowych w celu uzupełnienia akt, poprzez wezwanie stron, z poszanowaniem zasady kontrydiktoryjności, do przedstawienia niezbędnych do tego wyjaśnień i dokumentów.
- 38 Jak z tego wynika, sąd krajowy jest zobowiązany zarządzić z urzędu środki dowodowe, o których mowa w poprzednim punkcie niniejszego wyroku, o ile elementy stanu prawnego i faktycznego zawarte już w rzeczonych aktach budzą poważne wątpliwości co do nieuczciwego charakteru pewnych warunków umowy, które choć nie zostały zaskarżone przez konsumenta, są związane z przedmiotem sporu, i o ile, w konsekwencji, przeprowadzenie badania z urzędu, do którego sąd ów jest zobowiązany, wymaga podjęcia takich środków dowodowych.
- 39 W niniejszym przypadku uwagi zawarte w pkt 22 niniejszego wyroku wydają się wskazywać, że sąd odsyłający wychodzi z założenia, iż warunki zaskarżone przez G. Lintner nie są związane z przedmiotem postępowania głównego, ponieważ sposób rozstrzygnięcia roszczeń tej ostatniej,

dotyczących konkretnie warunków umożliwiających UniCredit Bank jednostronną zmianę umowy, w żaden sposób nie zależy od rozstrzygnięcia dotyczącego owych warunków. W takim zaś przypadku obowiązek badania z urzędu wynikający z dyrektywy 93/13 nie obejmuje wspomnianych warunków, z zastrzeżeniem weryfikacji, której sąd odsyłający będzie musiał w razie potrzeby dokonać w odniesieniu do dokładnego przedmiotu rzeczonego sporu, w świetle żądań i zarzutów podniesionych przez G. Lintner. To stwierdzenie pozostaje jednak bez uszczerbku dla możliwości, z której G. Lintner mogłaby w stosownym wypadku skorzystać na podstawie właściwego prawa krajowego, polegającej na wytoczeniu nowego powództwa dotyczącego warunków umowy, które nie były przedmiotem jej pierwotnego powództwa, lub na rozszerzeniu przedmiotu sporu rozpatrywanego przez sąd odsyłający, na wezwanie rzeczonego sądu lub z własnej inicjatywy.

- 40 Ponadto okoliczność, że G. Lintner jest reprezentowana przez adwokata, nie ma wpływu na powyższą analizę, ponieważ ogólna kwestia zakresu badania z urzędu, do którego zobowiązany jest sąd rozpatrujący sprawę, powinna być rozstrzygnięta w oderwaniu od konkretnych okoliczności każdego postępowania (zob. analogicznie wyrok z dnia 4 października 2007 r., Rampion i Godard, C-429/05, EU:C:2007:575, pkt 62, 65).
- 41 Wreszcie, należy przypomnieć, po pierwsze, że zgodnie z art. 8 dyrektywy 93/13 „w celu zapewnienia wyższego poziomu ochrony konsumentów, państwa członkowskie mogą przyjąć lub utrzymać bardziej rygorystyczne przepisy prawne zgodne z traktatem w dziedzinie objętej niniejszą dyrektywą”. W konsekwencji państwa członkowskie zachowują swobodę w zakresie ustanowienia w prawie krajowym szerszego badania z urzędu niż badanie, jakie powinny przeprowadzić ich sądy na podstawie tej dyrektywy, zgodnie z uwagami przedstawionymi w pkt 28–38 niniejszego wyroku.
- 42 Po drugie, w przypadku gdy sąd krajowy – po ustaleniu w oparciu o elementy stanu faktycznego i prawnego, którymi dysponuje, lub na podstawie elementów stanu faktycznego i prawnego przedstawionych mu w wyniku środków dowodowych podjętych w tym celu z urzędu, że dany warunek objęty jest zakresem stosowania wspomnianej dyrektywy – stwierdza w trakcie oceny dokonywanej z urzędu, że warunek ten ma nieuczciwy charakter, co do zasady ma on obowiązek poinformować o tym strony sporu i wezwać je do kontradyktoryjnej debaty odnośnie do tej okoliczności w sposób przewidziany w tym celu przez krajowe prawo procesowe (zob. podobnie wyroki: z dnia 21 lutego 2013 r., Banif Plus Bank, C-472/11, EU:C:2013:88, pkt 31, 32; a także z dnia 7 listopada 2019 r., Profi Credit Polska, C-419/18 i C-483/18, EU:C:2019:930, pkt 70).
- 43 Po trzecie, sąd krajowy nie ma na podstawie dyrektywy 93/13 obowiązku wyłączenia zastosowania takich warunków umowy, jeżeli konsument, po poinformowaniu go przez rzeczonego sąd, nie ma zamiaru powoływać się na ich nieuczciwy i niewiążący charakter (wyrok z dnia 4 czerwca 2009 r., Pannon GSM, C-243/08, EU:C:2009:350, pkt 33).
- 44 W świetle powyższych uwag na pytanie pierwsze należy odpowiedzieć, iż wykładni art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 należy dokonywać w ten sposób, że sąd krajowy, do którego konsument wniósł powództwo o stwierdzenie nieuczciwego charakteru niektórych warunków zamieszczonych w umowie, którą ów konsument zawarł z przedsiębiorcą, nie jest zobowiązany do zbadania z urzędu i w sposób indywidualny całości pozostałych warunków umowy – które nie zostały zaskarżone przez konsumenta – aby sprawdzić, czy mogą one zostać uznane za nieuczciwe, lecz musi zbadać wyłącznie te warunki, które są związane z przedmiotem sporu określonym przez strony, w wypadku gdy dysponuje niezbędnymi ku temu elementami stanu faktycznego i prawnego, uzupełnionymi w razie potrzeby przez środki dowodowe.

W przedmiocie pytań drugiego i trzeciego

- 45 W pytaniach drugim i trzecim, które należy zbadać łącznie, sąd odsyłający zmierza w istocie do ustalenia, czy wykładni art. 4 ust. 1 i art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 należy dokonywać w ten sposób, że jeżeli dla oceny nieuczciwego charakteru warunku umowy będącego podstawą roszczeń konsumenta należy uwzględnić wszystkie pozostałe warunki umowy, którą zawarł on z przedsiębiorcą, to owo uwzględnienie oznacza jako takie obowiązek zbadania z urzędu przez sąd krajowy rozpatrujący sprawę potencjalnie nieuczciwego charakteru wszystkich tych warunków.
- 46 W tym względzie Trybunał przypomniał, że zgodnie z art. 4 ust. 1 dyrektywy 93/13 sąd krajowy w celu dokonania oceny ewentualnego nieuczciwego charakteru warunku umownego, który stanowi podstawę wniesionego do niego pozwu, powinien brać pod uwagę wszystkie pozostałe warunki rzeczonyj umowy (wyrok z dnia 21 lutego 2013 r., Banif Plus Bank, C-472/11, EU:C:2013:88, pkt 41).
- 47 Ów obowiązek uwzględnienia wszystkich pozostałych warunków umowy zawartej pomiędzy przedsiębiorcą i konsumentem wynika z faktu, że badanie zaskarżonego warunku powinno uwzględniać wszystkie elementy mogące mieć istotne znaczenie dla zrozumienia tego warunku w jego kontekście, ponieważ w zależności od treści danej umowy dla oceny nieuczciwego charakteru rzeczonyj umowy, może być konieczne rozpatrzenie łącznego skutku wszystkich warunków rzeczonyj umowy (zob. podobnie wyrok z dnia 21 kwietnia 2016 r., Radlinger i Radlingerová, C-377/14, EU:C:2016:283, pkt 95).
- 48 Jednak, jak wynika z uwag przedstawionych w ramach analizy pytania pierwszego i jak wskazał również rzecznik generalny w pkt 75 opinii, nie oznacza to jednak, że sąd krajowy ma obowiązek badania z urzędu wszystkich pozostałych warunków umowy w sposób autonomiczny pod kątem ich potencjalnie nieuczciwego charakteru w ramach oceny, którą przeprowadza na podstawie art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13.
- 49 W świetle powyższych uwag na pytania drugie i trzecie należy odpowiedzieć, że wykładni art. 4 ust. 1 i art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 należy dokonywać w ten sposób, że choć prawdą jest, iż dla oceny nieuczciwego charakteru warunku umowy będącego podstawą roszczeń konsumenta należy uwzględnić wszystkie pozostałe warunki umowy zawartej pomiędzy przedsiębiorcą i tym konsumentem, to owo uwzględnienie nie oznacza, jako takie, obowiązku zbadania z urzędu przez sąd krajowy rozpatrujący sprawę potencjalnie nieuczciwego charakteru wszystkich tych warunków.

W przedmiocie kosztów

- 50 Dla stron w postępowaniu głównym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed sądem odsyłającym, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż koszty stron w postępowaniu głównym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (trzecia izba) orzeka, co następuje:

- 1) **Wykładni art. 6 ust. 1 dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich należy dokonywać w ten sposób, że sąd krajowy, do którego konsument wniósł powództwo o stwierdzenie nieuczciwego charakteru niektórych warunków zamieszczonych w umowie, którą ów konsument zawarł z przedsiębiorcą, nie jest zobowiązany do zbadania z urzędu i w sposób indywidualny całości pozostałych warunków umowy – które nie zostały zaskarżone przez konsumenta – aby sprawdzić, czy mogą one zostać uznane za nieuczciwe, lecz musi zbadać wyłącznie te**

warunki, które są związane z przedmiotem sporu określonym przez strony, w wypadku gdy dysponuje niezbędnymi ku temu elementami stanu faktycznego i prawnego, uzupełnionymi w razie potrzeby przez środki dowodowe.

- 2) Wykładni art. 4 ust. 1 i art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 należy dokonywać w ten sposób, że choć prawdą jest, iż dla oceny nieuczciwego charakteru warunku umowy będącego podstawą roszczeń konsumenta należy uwzględnić wszystkie pozostałe warunki umowy zawartej pomiędzy przedsiębiorcą i tym konsumentem, to owo uwzględnienie nie oznacza jako takie obowiązku zbadania z urzędu przez sąd krajowy rozpatrujący sprawę potencjalnie nieuczciwego charakteru wszystkich tych warunków.

Podpisy